

Jornada de Bones Pràctiques: El paper dels municipis en la lluita contra la segregació educativa

Document de síntesi Espai Educació a temps complet

Intervencions principals:

- Marta Alegret Coma, responsable coordinadora d'Educació, regidoria de Joventut, Educació i Ocupació de l'Ajuntament de Lleida
- Francesc Jové Vila, psicopedagog de l'Ajuntament de Lleida
- Montse Riera, tècnica d'Educació de l'Àrea de Cultura i Educació de l'Ajuntament d'Olot

Conducció de l'espai:

- Marta Crespo Petit, cap Cap de la Unitat d'Avaluació, Gestió i Anàlisi de la Informació de la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona

1. Educació a temps complet i la seva implicació en la lluita contra la segregació

En aquest espai es posa en relleu la necessitat d'una conceptualització de la segregació que vagi més enllà de l'àmbit estrictament escolar, així com d'ampliar la mirada sobre l'equitat incorporant els projectes i programes d'educació a temps complet i les iniciatives socioeducatives impulsades des del món local.

Així mateix, es vol destacar la importància d'abordar la segregació en l'accés i la participació en les activitats fora escola, atès que les desigualtats en aquest àmbit generen bretxes significatives en les oportunitats educatives i en la configuració dels itineraris educatius de l'alumnat.

Aquest enfocament implica també ampliar el conjunt d'agents corresponsables en la lluita contra la segregació educativa —entitats, associacions, clubs esportius, escoles de música i arts, així com empreses del sector educatiu— i reforçar la importància del treball col·laboratiu entre tots ells.

Les tres idees força de partida per el debat són:

- **La necessitat d'ampliar la mirada de la segregació i l'equitat:** La segregació educativa s'ha d'entendre més enllà de l'escola, incorporant l'educació a temps complet i el paper dels municipis en la generació d'oportunitats educatives equitatives.
- **El fora escola com a factor clau de desigualtat:** Les desigualtats en l'accés i participació en activitats fora escola generen bretxes en les oportunitats educatives i condicionen els itineraris formatius de l'alumnat.
- **Corresponsabilitat i visió territorial de l'educació:** Cal una oferta educativa integrada i territorial, basada en la cooperació entre centres i agents (entitats, cultura, esport, etc.), per evitar la fragmentació i avançar cap a un model educatiu en xarxa.

2. Experiència de Lleida: projectes per abordar la segregació en el fora escola i aspectes claus en la seva implementació

Lleida va aprovar un acord de ciutat (2022) impulsat per l'Ajuntament de Lleida (Paeria) i el Consell Escolar Municipal per combatre la segregació escolar i garantir l'equitat educativa i la cohesió social. Neix en coherència amb el Pacte de país contra la segregació escolar (2019) i adapta les actuacions al context local. Aquest pacte no es limita a l'escola, sinó que concep l'educació com un ecosistema educatiu de ciutat i posa l'alumnat i la família al centre dins i fora de l'escola i vincula educació amb agents socials, culturals i de lleure. També activa els recursos i les activitats del fora escola a partir del Pla Educatiu d'Entorn i el Programa 360.

Un dels elements a destacar en els últims anys ha estat posar el focus en l'accés a les activitats del fora escola per l'alumnat NESE A "els grans oblidats" a partir de diversos instruments i projectes:

- En el marc del PEE es va detectar que el col·lectiu d'infants i joves amb NESE A quedava exclòs de les activitats realitzades a la franja del migdia o bé tenien grans dificultats per accedir-hi. Enguany, s'ha dut a terme un projecte pilot als centres de primària SIEI Plus (centres que compten amb aquest recurs educatiu extraordinari del Departament d'Educació). En concret, s'han ofert dos activitats on es compta amb la participació de terapeutes. Les activitats es realitzen amb un grup reduït d'infants (grups de 3-4) i s'han desenvolupat durant un trimestre del curs 25-26. La valoració ha estat molt positiva i hi ha la intenció de donar-hi continuïtat adreçant-hi part dels recursos que arriben des del Departament d'Educació.
- Un altre aspecte que es va detectar és l'increment de les dificultats en les activitats d'estiu amb infants i joves de l'espectre autista. Es donava la situació que les famílies no feien constar el diagnòstic a les dades d'inscripció per por segurament a que no els acceptessin. Això feia que després es trobessin amb que havien de destinar monitoratge de vegades en exclusiva a atendre uns pocs infants sense tenir-ne la previsió.

Per tal de solucionar aquesta situació, aquest estiu es farà una prova pilot amb la introducció d'algunes mesures per pal·liar la situació. D'entrada, s'ha modificat l'aplicatiu de manera que és obligatori posar si el fill té algun tipus de discapacitat, si no ho posen, es pot denegar la sol·licitud. Un cop tenen aquestes dades, es fa una anàlisi de les necessitats de cada infant/jove. Llavors, des de l'àrea d'inclusió es parla amb entitats especialitzades per fer 3 blocs d'infants:

- ✓ poden seguir en activitats ordinàries, però amb suport d'aquestes entitats per incloure'ls millor a les activitats
 - ✓ necessiten un suport específic
 - ✓ no poden desenvolupar les activitats ordinàries. En aquests casos s'intentarà que vagin a activitats específiques que fan altres entitats. L'Ajuntament cobrirà la diferència entre el cost d'aquestes activitats i les ordinàries
- Un altre projecte per a la inclusió es du a terme al Conservatori Vinyes i Escola municipal de música. En aquest cas es treballa per a la inclusió i integració d'infants i joves amb trastorns de l'espectre autista (TEA) mitjançant el projecte SINTONITEA. Durant el darrer

curs aquest col·lectiu s'ha integrat a l'escola de música on no fan teràpia musical sinó classes de música i participen també, en la mesura del possible, a altres activitats de

- l'escola com les cantates. En tot aquest procés es compta amb un psicopedagog de l'ajuntament que en fa l'acompanyament.
- També en clau d'ensenyaments artístics i comptant amb el suport del psicopedagog de l'ajuntament, es fa acompanyament a l'escola d'art municipal on es fan cicles formatius de grau superior per tal d'integrar joves amb discapacitat intel·lectual, mitjançant el Projecte Aula Creativa, aquests joves estan completament integrats als altres projectes de l'escola d'arts.

3. Experiència d'Olot: accés i itineraris educatius personalitzats vinculant el dins i fora escola

Olot explica dos projectes on es treballa especialment la connexió entre aprenentatges dins i fora l'escola.

- **Itineraris Educatius Personalitzats**

Es tracta d'un projecte conjunt amb la Universitat de Girona, la Vall d'en Bas, els Moviments de Renovació Pedagògica i l'Aliança 360.

En aquest espai aprofundeixen una mica més en l'eina EPA (Ecologies Personalitzades d'Aprenentatge) per fer els mapes conceptuals que han presentat al plenari i que permeten incorporar el temps no lectiu a l'acció tutorial que es fa als centres educatius. Així,, mitjançant aquesta eina, el tutor/a identifica què passa fora de l'horari lectiu, a les activitats fora escola, si a l'alumne li agraden o no les que fa, si li agradaria accedir a unes altres, a quins espais i equipaments educatius participa o coneix. Permet identificar si hi ha sobrecàrrega d'activitats, si hi ha poques activitats, si coneix l'oferta del territori, quins referents educatius té (entrenador/res esportius...etc). Aquesta informació també és molt útil per ser utilitzada en les reunions amb les famílies. D'altra banda, en poden sorgir recomanacions de que algun infant faci una activitat nova.

L'eina està pensada per que l'apliqui un professional (tutor/a) dins del centre. Tot i que també pot fer-ho un/a psicopedagog/a, un membre EAP, un/a pediatra o llevadora o treballador/a o educador/a de serveis socials.

- **Programes d'Accés Obert**

Adreçat a nens i joves amb situacions de vulnerabilitat(entre els 6–18 anys a les activitats extraescolars i des dels 3 anys a les activitats d'estiu). Amb aquests ajuts es vol aconseguir l'accés en igualtat d'oportunitats al lleure educatiu i extraescolars durant el curs i a les vacances.

Hi ha 2 tipus d'ajuts: econòmic o suport professional (suports necessaris en determinades situacions per que els infants i joves puguin accedir a una activitat amb el suport necessari per poder-la gaudir i aprofitar com cal).

En el cas de les activitats d'estiu, també hi ha els dos tipus d'ajuts: econòmics i oferint la figura de la vetlladora. Actualment també estan treballant una línia per formar els monitors de casals ordinaris per poder atendre a totes les persones, també les que tenen

algun tipus de diversitat funcional. Aquest treball l'estan duent a terme de manera conjunta amb l'escola d'educació especial).

Cal assenyalar que l'ajut econòmic no és universal. El pot demanar el tutor/a, tècnic/a EAP, pediatre/a, entitats socioeducatives, etc. Actualment l'Ajuntament ingressa directament l'ajut a l'entitat corresponent amb una prèvia autorització de la família de rebre aquest ajut. Tampoc es subvenciona el 100%, està co-finançat per donar valor a l'activitat

Es plantegen com a repte que les extra-escolars de les escoles haurien d'estar coordinades i poder fer activitats encara que no estiguin matriculats a l'escola. Diversificar l'oferta, ja que moltes escoles ofereixen una mateixa tipologia d'activitats.

4. Límits i reptes compartits

- **Equilibri entre personalització i escalabilitat**

La capacitat d'oferir respostes ajustades a cada infant es veu condicionada per la dimensió del municipi. Mentre que els municipis petits poden treballar amb més detall, els grans han de recórrer a models més homogenis.

- **Desigualtats territorials en recursos i serveis**

La manca de recursos especialitzats en municipis petits (EAP, serveis específics, equipaments) genera diferències en les oportunitats educatives i d'inclusió.

- **Coordinació entre agents i governança del sistema**

Persisteixen dificultats en la coordinació entre ajuntaments, centres educatius i altres serveis, així com en la compartició de dades i informació rellevant.

- **Integració efectiva del dins i fora escola**

Tot i el consens sobre la seva importància, el repte és avançar cap a una integració real en la pràctica, especialment a través de l'acció tutorial i d'altres professionals i l'ús d'eines com la prescripció socioeducativa.

- **Implicació i accés de les famílies més vulnerables**

En alguns casos es detecta una participació limitada de les famílies a qui més s'adrecen les polítiques, fet que dificulta l'impacte de les mesures d'equitat.

- **Barreres econòmiques i limitacions pressupostàries**

Els recursos limitats i factors com la fiscalitat (IVA), que grava les activitats de lleure educatiu com a lleure i no com a educació base, condicionen l'accés i la sostenibilitat de les activitats educatives fora escola.

- **Disponibilitat i estabilitat dels professionals**

Hi ha dificultats per garantir figures clau (vetlladors/es, personal de suport), especialment en serveis amb condicions laborals poc atractives o horaris parcials.

- **Formació i capacitat dels equips educatius**

Es fa evident la necessitat de dotar els professionals de més eines per identificar necessitats, orientar els interessos dels infants i treballar en clau d'ecosistema educatiu.

- **Limitacions en la detecció de necessitats i interessos**

Les preferències expressades pels infants no sempre reflecteixen tot el seu potencial o interessos, i cal reforçar els mecanismes d'acompanyament i orientació.

- **Accés físic i mobilitat**
En territoris amb dispersió geogràfica, el transport esdevé un factor limitant per garantir l'equitat en l'accés a activitats.
- **Garantia de la inclusió en totes les activitats**
Assegurar els suports necessaris per a la participació d'infants amb necessitats educatives específiques continua sent un repte, especialment en el lleure i activitats d'estiu.
- **Sostenibilitat i continuïtat dels processos**
El repte no és només iniciar programes, sinó garantir-ne la continuïtat (per exemple, donar suport perquè els infants puguin mantenir activitats al llarg del temps).

5. Idees força

A tall de resum, les idees que concentren el debat de l'espai:

Importància de la prescripció socioeducativa

La prescripció socioeducativa en l'àmbit del fora escola és cabdal per materialitzar la visió d'una educació a temps complet, i resulta imprescindible integrar-la dins l'acció tutorial dels centres educatius

Paper clau del món local a l'hora de connectar el tems dins i fora escola al territori

Els ajuntaments desenvolupen un paper clau connectant el dins i el fora escola i en la creació de de fer xarxa entre agents del territori.

El que no és inclusiu no és educatiu

La inclusió dels col·lectius més vulnerables no pot ser opcional; és imprescindible si volem avançar en equitat i en la lluita contra la segregació, i les activitats de lleure i fora escola hi tenen un paper fonamental.

Cal assegurar els recursos necessaris per a la inclusió

Cal assegurar tant els ajuts econòmics com els mitjans materials i professionals necessaris per garantir la correcta atenció d'infants i joves en situacions de vulnerabilitat per tal que no només accedeixin a les activitats fora escola, sinó que les puguin aprofitar al màxim.

Dificultats dels municipis més petits i/o amb territoris molt extensos o amb nuclis disseminats

Hi ha el risc que infants i famílies vulnerables de municipis molt petits o amb territoris extensos i dispersos tinguin menys accés als recursos necessaris per a fer efectiu el seu dret a l'educació a temps complet.